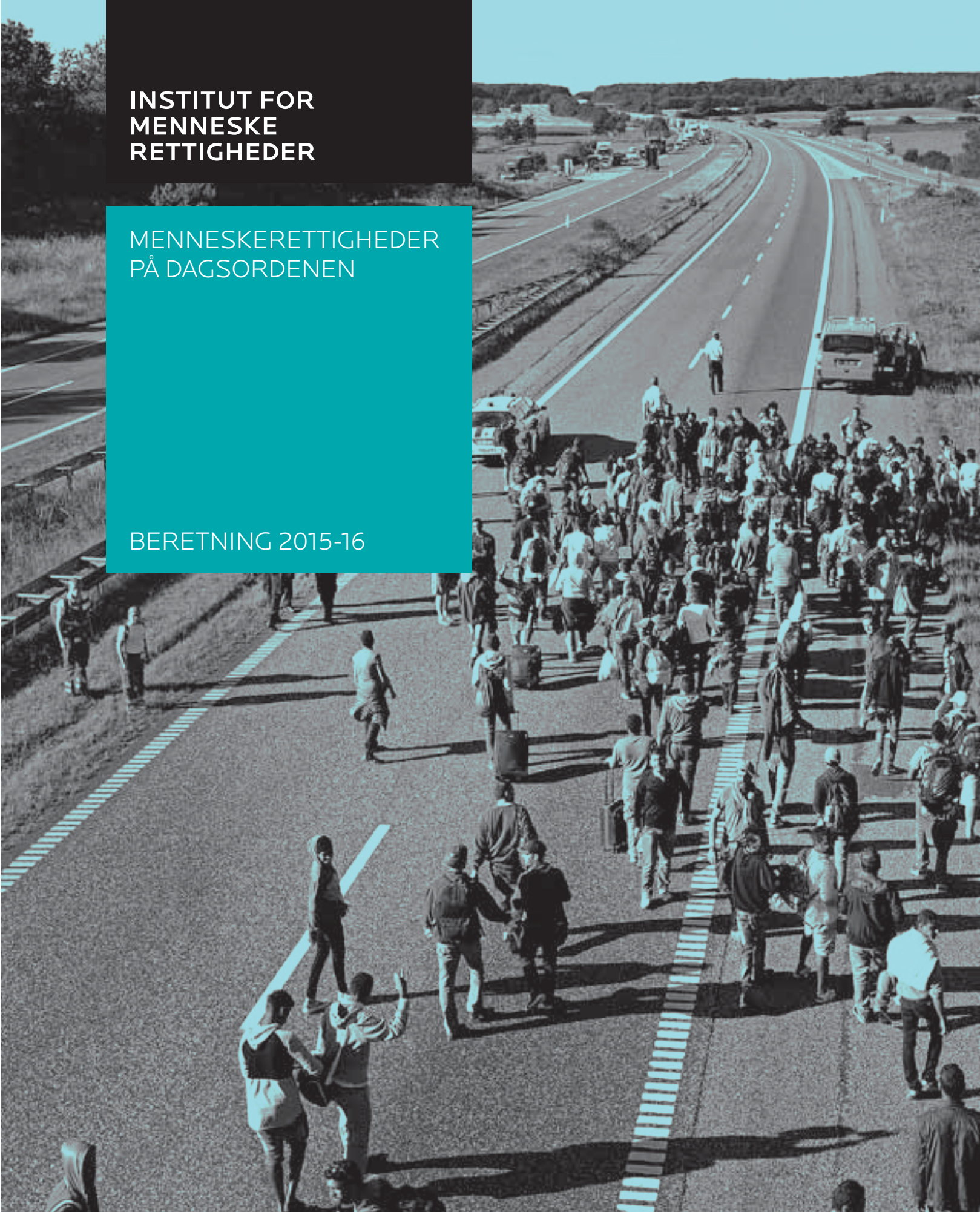

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

MENNESKERETTIGHEDER
PÅ DAGSORDENEN

BERETNING 2015-16

INDHOLD

- 3 FORORD

- DANMARK
- 4 MENNESKERETTIGHEDSEKSAMEN
- 6 RETS- OG POLITIVÆSEN
- 10 UDLÆNDINGE OG INTEGRATION
- 12 DET SOCIALE OMRÅDE
- 14 LIGESTILLING
- 15 SUNDHED
- 16 UNDERVISNING
- 16 ERHVERV
- 17 GRØNLAND
- 18 FLYGTNINGE

- INTERNATIONALT
- 20 VERDENSMÅL
- 22 TERRORBEKÆMPELSE
- 24 MENNESKERETTIGHEDER OG ERHVERV
- 26 NATIONALE MENNESKERETTIGHEDSINSTITUTIONER
- 28 MELLEMLØSTEN OG NORDAFRIKA
- 30 HVIDERUSLAND
- 32 MYANMAR

- 34 DEBATBOG
- 35 ØKONOMI

Vi er i praksis nået længere i forhold til udfoldelsen af menneskerettighederne, end de fleste turde drømme om. Men det er, som om færre og færre i dag tror på menneskerettighedsprojektet som noget entydigt positivt.”

Fra debatbogen Kampen om menneskerettighederne, marts 2016.
Læs mere om bogen på side 34.

Redaktion: Ulla Dyrborg (ansvh.), Jonas Christoffersen, Louise Holck, Janne Bruvold, Jacob Basbøll og Helene Marie Hassager.

Redaktionen sluttede 19. april 2016.

Tekstinput: Allan Lerberg Jørgensen, Anette Faye Jacobsen, Anja Møller Pedersen, Ask Hesby Krogh, Birgitte Feiring, Cathrine Bloch Poulsen-Hansen, Cecilia Decara, Christoffer Badse, Emil Kiørboe, Eva Ersbøll, Eva Grambye, Kenn Warming, Kirsten Precht, Line Vikkelsø Slot, Lisbeth Garly Andersen, Lise Dahl, Lise Garkier Hendriksen, Louise Marie Jespersen, Lumi Zuleta, Maria Ventegodt Liisberg, Niklas Kabel Pedersen, Nanna Margrethe Krusaa, Peter Scharff Smith, Peter Vedel Kessing, Rikke Frank Jørgensen, Signe Skovmand, Signe Stensgaard Sørensen, Steven L.B. Jensen, Ulrik Spliid, Vibeke Hüge Rehfeld m.fl.

Grafisk design: Hedda Bank

Tryk: Rosendahls a/s

Foto: Norde Ernst Van/POLFOTO, forsiden; Anne Mie Dreves, side 3; Colourbox, side 7, 8-9, 11, 12, 32-33; Niels Hougaard/POLFOTO, side 18-19; Nestlé S.A., side 24.

ISBN: 978-87-93241-44-2

Printed in Denmark, 2016 ©

Institut for Menneskerettigheder

Wilders Plads 8K – 1403 København K

+45 3269 8888 – www.menneskeret.dk

KORT OM INSTITUTTET

Institut for Menneskerettigheder er Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution. Vi fremmer og beskytter menneskerettigheder og ligebehandling i Danmark og internationalt. Vi ønsker at sætte standarder og skabe forandring.

Vi har også til opgave at være nationalt ligebehandlingsorgan i forhold til race og etnisk oprindelse og i forhold til køn. Vi har desuden en særlig rolle på handicapområdet, hvor vi skal fremme og overvåge gennemførelsen af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap.

I 2015 har vi blandt andet:

- udarbejdet det årlige overblik over menneskerettighedssituationen i Danmark. I 2015-16-udgaven gør vi status på 22 områder. Læs mere på menneskeret.dk/status.
- udarbejdet 154 høringsvar på lovforslag med menneskerettighedsindhold. Se alle høringsvar på menneskeret.dk/høringsvar.
- udkommet med 19 udgivelser, 3 forskningsbaserede bøger og mere end 40 forskningsartikler, papers og kapitler i bøger. I medierne har vi haft 54 kronikker, analyser og blogindlæg og flere end 3.700 nyhedsindslag og -artikler. Læs mere på menneskeret.dk.

- besvaret mindst 354 borgerhenvendelser og direkte rådgivet 30 personer i sager vedrørende forskelsbehandling på grund af race, etnicitet og/eller køn. Læs om rådgivningen på menneskeret.dk/rådgivning.

Vi arbejder internationalt gennem partnerskaber med ministerier, myndigheder og nationale menneskerettighedsinstitutioner for at sikre robuste og langtidsholdbare resultater. Vi koncentrerer vores arbejde i følgende lande:

- Burkina Faso, Mali og Niger i Vestafrika
- Kenya og Uganda i Østafrika
- Tunesien og Yemen i Mellemøsten og Nordafrika
- Kirgisistan i Eurasien
- Kina og Nepal i Asien.

Derudover er vi også aktive i Albanien, Benin, Egypten, Gambia, Hviderusland, Libyen, Myanmar, Rusland, Vietnam, Zambia og Zimbabwe.

Læs mere om vores internationale arbejde på humanrights.dk.

FORORD

Menneskerettighederne er inde i en brydningstid. På den ene side er menneskerettighedssituationen generelt god i Danmark, ja, faktisk blandt de bedste i verden. Og som man kan læse her i beretningen, sker der hele tiden fremskridt. På den anden side bliver der som aldrig før sat spørgsmålstejn ved, om Danmark fortsat skal følge konventioner og internationale aftaler. Især de mange asylansøgere, der er nået frem til Danmark, har skærpet udmeldingerne om, at Danmark ikke skal lade sin politik diktere af internationale aftaler.

Institut for Menneskerettigheder har i 2015 og 2016 reageret skarpt på flere af stramningerne i asyllovgivningen. Men samtidig ser vi det som et demokratisk sundhedstegn, at politikerne begynder at tage aktivt stilling til menneskerettighederne. De folkevalgte skal tage ansvaret for den konkrete prioritering og sikre, at det folkelige og demokratiske ejerskab ikke svigter. Det betyder ikke, at vi bakker op om at opsige konventioner, når de er ubekvemme, men vi bakker op om, at menneskerettighederne bliver diskuteret, og

at staten og civilsamfundet forholder sig aktivt til dem, men samtidigt overholder de gældende rettigheder.

I 2015 blev FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling vedtaget, og vi ser målene som en mulighed for at få menneskerettighederne sat i spil på en ny måde. Verdensmålene skal være med til at reducere uligheden i både rige og fattige lande. Instituttet har arbejdet nationalt og især internationalt på at sammenkæde verdensmålene og menneskerettighederne.

Den første halvdel af denne rapport indeholder en oversigt over udviklingen i menneskerettighederne i Danmark i det forgangne år. Læs mere på menneskeret.dk/status. Den anden halvdel giver nogle eksempler på resultater fra vores internationale arbejde. Læs mere på humanrights.dk.

God læselyst!

Jonas Christoffersen
Direktør

Dorthe Elise Svinth
Bestyrelsesformand

MENNESKERETTIGHEDSEKSAMEN

199 ANBEFALINGER TIL DANMARK FRA FN

I januar 2016 mødtes udenrigsminister Kristian Jensen med FN's Menneskerettighedsråd og repræsentanter fra FN's medlemslande til en eksamination af Danmark. En efter en roste og kritiserede rådsmedlemmerne og repræsentanterne Danmarks indsats for menneskerettighederne. I alt vendte udenrigsministeren hjem med 199 anbefalinger til, hvad Danmark kan gøre bedre.

Eksaminationen var den foreløbige kulmination på et års forberedelse, hvor Institut for Menneskerettigheder havde spillet en central rolle som Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution. I begyndelsen af 2015

arrangerede instituttet i samarbejde med Udenrigsministeriet fire folkehøringer i Danmark. Også i Grønland og på Færøerne blev der i foråret 2015 holdt folkehøringer.

"Det er nok de færreste, som går og tænker over deres menneskerettigheder i dagligdagen, men de har stor betydning for vores liv. Høringerne viste os, at der er mennesker i Danmark, der kommer i klemme, og vi fik bekræftet, at vi også i Danmark har udfordringer med menneskerettighederne," siger Louise Holck, vicedirektør i Institut for Menneskerettigheder.

På baggrund af høringerne og instituttets øvrige arbejde har instituttet sendt to rapporter til FN's Menneskerettighedsråd.

Manglende klagemuligheder i børnesager, overvågning af borgere på sociale ydelser og diskrimination af kvinder på arbejdsmarkedet, fædre og personer med handicap. Sådan lød nogle af de mange emner, der blev vendt ved fire folkehøringer i Danmarks største byer op til Danmarks eksamination ved FN's Menneskerettighedsråd.

DEN UNIVERSELLE PERIODISKE BEDØMMELSE (UPR)

UPR er en mekanisme, hvorved FN-medlemsstater får gennemgået deres indsats på menneskerettighedsområdet. Det primære formål med processen er at forbedre menneskerettighederne i praksis. Danmarks indsats blev gennemgået for første gang i 2011.

FN'S MENNESKERETTIGHEDSRÅD

FN's Menneskerettighedsråds opgave er at fremme og beskytte menneskerettigheder for alle, og rådet skal adressere og undersøge krænkelse af rettighederne.

Rådet har 47 medlemmer fordelt på 13 fra Afrika, 13 fra Asien, seks fra Østeuropa, otte fra Latinamerika og de caribiske stater og syv fra Vesteuropa.

En gruppe civilsamfundsorganisationer har med instituttets støtte også rapporteret til Menneskerettighedsrådet. Formålet har været at klæde rådets medlemmer på til at eksaminere Danmark.

"Både vi og civilsamfundet peger på ømme punkter, som regeringen ikke nødvendigvis selv fremhæver i sin rapport. Og det er derfor helt afgørende, at FN's Menneskerettighedsråd også får vores og civilsamfundets viden, rådgivning og anbefalinger op til eksaminationen," siger Louise Holck.

Den danske regering har for nylig informeret Menneskerettighedsrådet om, at Danmark godkender 120 anbefalinger fuldt ud, mens 14 anbefalinger kun accepteres delvist, og resten afvises.

MENNESKERETTIGHEDSRÅDETS 10 VIGTIGSTE ANBEFALINGER

Instituttet peger på 10 anbefalinger fra Menneskerettighedsrådet, som den danske regering især bør lytte til.

1. National handlingsplan indeholdende en systematisk og udførlig fremgangsmåde til fremme og beskyttelse af menneskerettigheder.
2. Lovgivning, der sikrer mindreårige mod isolationsfængsling samt fængsling i voksenfængsler.
3. Retten til familiesammenføring for alle flygtninge – især børn.
4. Evidensbaseret evaluering af dansk antiterrorlovgivning.
5. Forbud mod diskrimination på alle områder – også uden for arbejdsmarkedet.
6. Lovgivning, der sikrer alle personer med handicap lige muligheder for at stemme og stille op til folketingsvalg.
7. National handlingsplan for bekæmpelse af hadforbrydelser.
8. Opkvalificering i Grønland af kommunale kompetencer i håndtering af vold mod børn og familier med alkohol- og stofmisbrug.
9. National menneskerettighedsinstitution på Færøerne.
10. Ny lovgivning på Færøerne med en definition af voldtægt, som er i overensstemmelse med internationale standarder, anerkendelse af voldtægt i alle situationer og kriminalisering af voldtægt inden for ægteskab.

UDFORDRINGER FOR POLITI OG RETSSYSTEM

Tolkningen halter i en del straffesager, og det er uheldigt for retssikkerheden. Advokater, anklagere og dommere oplever tolke, der ikke har sprogkompetencerne i orden, ikke kender til rettens begreber eller udviser en uprofessionel adfærd. Det dokumenterer instituttet i en rapport fra januar 2016. Vi efterlyser en tolkeuddannelse og en certificeringsordning, og det behov bakker Dommerforeningen op om. Justitsministeriet nedsatte i 2013 Udvalget for analyser af tolkeområdet, som afslutter sit arbejde i midten af 2016.

TERROR HAR FØRT TIL MERE OVERVÅGNING

14. februar 2015 blev København ramt af terror. Først blev en deltager dræbt uden for Krudttønden på Østerbro under et debatarrangement om ytringsfrihed, og senere blev en vagt dræbt uden for synagogen i Krystalgade. Angrebene har ført til, at en planlagt evaluering af terrorlovgivningen er blevet udskudt, mens flere politiske initiativer for at styrke terrorberedskabet er gennemført. Initiativerne har blandt andet bestået i lovgivning om pasinddragelse, straf for såkaldte fremmedkrigere, indsats mod radikaliserende i danske fængsler og øget overvågning af danske borgere. Vi har påpeget, at den indførte lovgivning kan blive misbrugt, fordi den er upræcis og stiller meget lave krav til mistanke.

NY REGISTRERING AF HADFORBRYDELSE

En kortlægning fra Integrationsministeriet viste i januar 2016, at omfanget af hadforbrydelser er

større end hidtil antaget. Ifølge undersøgelsen har knap tre procent af danske borgere på et år oplevet at blive udsat for en hadforbrydelse. Rigspolitiet overtog i 2015 det overordnede ansvar for hadforbrydelsesområdet fra Politiets Efterretningstjeneste (PET). Rigspolitiet har siden igangsat en ny monitoreringsordning. Vi håber, at det vil intensivere indsatsen mod hadforbrydelser og føre til en mere korrekt registrering af hadforbrydelser.

ØGET FOKUS PÅ PEBERSPRAY

I de seneste år har vi på instituttet haft fokus på brugen af peberspray i fængsler, arresthuse og i politiet. Kriminalforsorgen har, som følge af en rapport fra instituttet i 2014, forbedret sin rapportering af personalets brug af peberspray og indskærpet, at peberspray kun må anvendes, hvis mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige. Samtidig har Kriminalforsorgen understreget, at personalet skal være varsom med at bruge peberspray i lukkede rum.

Siden vi offentliggjorde en undersøgelse af brugen af peberspray i dansk politi i oktober 2015, har Rigspolitiet meldt ud, at de vil undersøge mulighederne for at uddybe og præcisere reglerne for magtanvendelse.

FN KRITISERER NEDLÆGGELSE AF IRAK-KOMMISSION

FN's Torturkomité så i 2015 nærmere på Danmarks indsats for at leve op til Torturkonventionen. Som resultat modtog Danmark mere end 30 anbefalinger til, hvordan Danmark kan gøre det bedre fremover. Torturkomitéen

Krudttønden

var særligt kritisk over for beslutningen om at nedlægge Irak- og Afghanistankommissionen, da komitéen ikke mener, at Danmark har gjort nok for at undersøge, om det danske forsvar levede op til internationale konventioner under de to militæroperationer. Vi mener som minimum, at den interne undersøgelse, som Forsvarsministeriet iværksatte i 2010, må gøres færdig.

FORTSAT OMFATTENDE BRUG AF ISOLATION

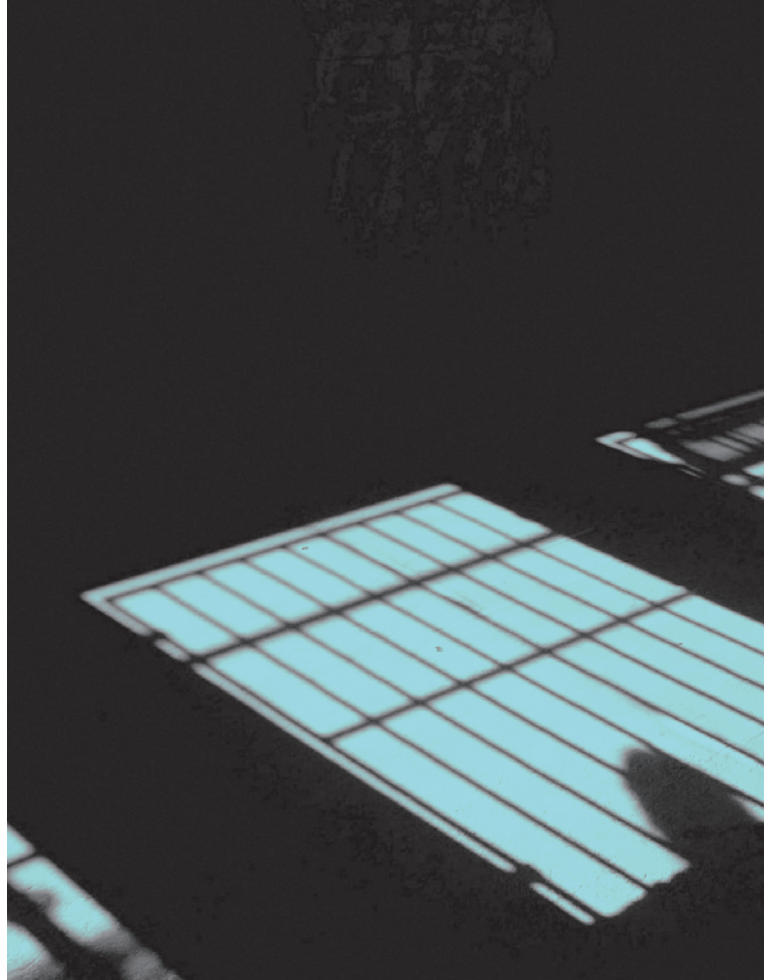
Torturkomitéen pegede også på den hyppige brug af isolation i danske fængsler som et problem. Komitéen anbefalede blandt andet, at Danmark helt stopper med at sætte børn i isolation, og at isolation som disciplinærstraf afskaffes. Samtidig opfordrede komitéen Danmark til at sikre, at alle former for isolation maksimalt finder sted i 15 dage ad gangen.

14. februar 2015 blev København ramt af terror. Instituttet har påpeget, at den lovgivning, der blev indført som reaktion på angrebet, kan blive misbrugt, fordi den er upræcis og stiller meget lave krav til mistanke.

TILBAGESKRIDT

- Forsvarets Efterretningstjeneste har fået udvidede beføjelser til at overvåge og aflytte folk, der er hjemmehørende i Danmark, når de befinder sig i udlandet.
- PET har i 2015 fået hjemmel til at indhente oplysninger om flypassagerer via SKAT.
- Udbetaling Danmark har igen fået tilført nye myndighedsområder, og adgangen til registersamkøring er derfor endnu en gang blevet udvidet.
- Kriminalforsorgens betjente har fået udvidet adgangen til at bære peberspray.
- Undersøgelseskommissionen om den danske krigsdeltagelse i Irak og Afghanistan er nedlagt.

Vi har i flere år påpeget problemerne med isolation, blandt andet i vores statusrapporter. Isolation i form af strafcelle bør bruges i langt mindre omfang i danske fængsler og arresthuse, og børn bør ikke kunne sættes i isolation.

POSITIV FORANDRING I FÆNGSLER OG ARRESTHUSE

Der er dog også positive tendenser at spore i de danske fængsler og arresthuse. I de seneste år er der sket et mærkbart fald i belægningsprocenten, og den udvikling er fortsat i 2015. Samtidig sad færre varetægtsfængslet i

2015 end i 2014, og brugen af isolation under varetægt er på et historisk lavt niveau. Også rettighederne for børn af fængslede er blevet styrket i 2015, hvor det blev muligt for børn at få støtte til transport, når de besøger en fængslet forælder, og der er startet et særligt forældreprogram for indsatte med børn.

STIGENDE BRUG AF PRÆVENTIVE ANHOLDELSER

Politiets brug af administrative frihedsberøvelser er et område, der giver anledning til bekymring. Ifølge en undersøgelse har der været en markant stigning i antallet af

FN's Torturkomité har kritiseret Danmark for alt for ofte at sætte indsatte i isolation.

præventive anholdelser. Det samlede antal administrative frihedsberøvelser er ifølge undersøgelsen steget fra 1.001 i 2005 til 3.623 alene for 1.-3. kvartal i 2015.

INGEN INITIATIVER FOR BESKYTTELSE AF PERSONOPLYSNINGER

En arbejdsgruppe i Folketinget kom i januar 2015 frem til en række anbefalinger om beskyttelse af personfølsomme oplysninger. Anbefalingerne er ambitiøse og kan forbedre beskyttelsen af danske borgeres personfølsomme oplysninger, men desværre har 2015 ikke budt på nogen initiativer i den retning.

FREMSKRIDT

- Brugen af peberspray i fængsler og arresthuse er ifølge Kriminalforsorgen faldet markant i 2015.
- Alle betjente har nu et markeringsnummer på deres uniform, så det er lettere at identificere dem.
- Mulighederne for at bruge videoafhøring af børn og unge, som har været udsat for eller vidne til en alvorlig forbrydelse, er blevet udvidet.
- SKAT kan ikke længere kontrollere byggeaktiviteter på privat grund.
- Folketinget har besluttet at etablere en database over afsagte domme fra byretter, landsretter, Højesteret og Sø- og Handelsretten.
- Det er besluttet at slette de ulovligt indsamlede sundhedsoplysninger om privatpersoner i den såkaldte DAMD-database.

ET ÅR MED MÆRKBARE STRAMNINGER

Som reaktion på det stigende antal asylansøgere i Danmark blev en række lovændringer hastebehandlet i Folketinget uden den almindelige høringsproces. Ændringerne har rykket ved helt grundlæggende principper i dansk retspraksis og har rejst tvivl om overholdelsen af menneskerettighederne.

FRIHEDSBERØVELSE OG DOMSTOLSPRØVELSE

Folketinget vedtog i efteråret 2015 en ny adgang til at frihedsberøve udlændinge i forbindelse med indrejse til Danmark. Loven indeholder ingen frister for, hvor længe frihedsberøvelsen kan opretholdes, men den giver mulighed for at fravige den almindelige frist for domstolsprøvelse inden for 72 timer. Instituttet har fremhævet, at der er grænser for, hvor længe en person kan være frihedsberøvet, og hvor længe domstolsprøvelsen kan udskydes.

UDSKYDELSE AF FAMILIESAMMENFØRING

I januar vedtog Folketinget, at flygtninge med midlertidig beskyttelsesstatus som udgangspunkt skal vente tre år, før de kan søge om familiesammenføring. Vi vurderer, at tre års ventetid på familiesammenføring er i strid med flygtningenes ret til familieliv. Flygtninge, der ønsker at udfordre lovligheden af den nye regel, kan derfor regne med instituttets støtte i en retssag.

LAV INTEGRATIONSYDELSE

I sommeren 2015 blev en ny integrationsydelse indført, og i marts 2016 blev gruppen af personer, som vil modtage den lavere integrationsydelse, udvidet. Kombineret med det nye kontanthjælpsloft risikerer den lave ydelse at føre til krænkelse af grundlovens krav om, at personer på offentlig forsørgelse skal sikres et eksistensminimum. Den nye ydelse rammer særligt personer med anden etnisk oprindelse end dansk.

FN EFTERLYSER INDSATS MOD DISKRIMINATION

I 2015 så FN's Racediskriminationskomité nærmere på Danmarks indsats for at bekæmpe diskrimination. Komitéen har efterfølgende givet Danmark en række anbefalinger til forbedringer. Den har blandt andet opfordret Danmark til at gøre mere for at bekæmpe den strukturelle diskrimination, som blandt andet betyder, at personer med ikke-vestlig oprindelse har sværere ved at få job, bolig og uddannelse end etniske danskere.

Også andre FN-komitéer har i 2015 kritiseret Danmarks indsats på udlændingeområdet. I sidste halvdel af 2015 udtalte FN-komitéer kritik i otte ud af i alt 15 sager fra Flygtningenævnet. Til sammenligning udtalte FN-komitéer kritik i fire af 15 sager i perioden fra 2004 til første halvår af 2015.

TILBAGESKRIDT

- Personer med midlertidig beskyttelsesstatus skal fremover som udgangspunkt vente tre år på familiesammenføring.
- Udlændinge kan efter ankomsten til Danmark frihedsberøves, uden at nogen tidsgrænse er fastsat i loven.
- Udlændingeministeren kan bestemme, at domstolsprøvelse ikke skal ske inden for de første 72 timer ved frihedsberøvelse af udlændinge, og ingen anden frist er fastsat i loven.
- Integrationsydelse er indført for personer, der ikke har opholdt sig i Danmark i syv af de seneste otte år.
- Gebyrer på ansøgninger om familiesammenføring er genindført.
- Nye krav kan udelukke udlændinge med en kortere eller ingen skolegang og udlændinge med en løs tilknytning til arbejdsmarkedet fra at opnå dansk indfødsret.
- Flygtninges og indvandreres børn født og opvokset i Danmark skal igen opfylde de samme krav for at få indfødsret som ansøgere med et andet oprindelsesland.
- Udlændinge uden lovligt ophold skal så vidt muligt frihedsberøves.
- Afviste asylansøgere og andre udlændinge uden lovligt ophold, som ikke selv medvirker til udrejse, bliver som udgangspunkt pålagt opholdspligt i et udrejsecenter og har regelmæssig meldepligt til politiet.
- Størelsen på udlændinges folkepension, børnecheck og børnetilskud er igen afhængig af varigheden af deres ophold i Danmark.

FREMSKRIDT

- Dobbelt statsborgerskab er trådt i kraft per 1. september 2015.
- Børn fritages fra at betale gebyr ved ansøgning om statsborgerskab.
- Ligebehandlingsnævnet har i en sag om chikane mellem to lejere slået fast, at boligforeninger ikke må forskelsbehandle lejere på grund af etnisk oprindelse.

På Københavns Hovedbanegård deler frivillige tøj og mad ud til flygtninge.

STATEN SAGSØGES FOR MANGLENDE STEMMERET

Ved folketingsvalget i 2015 udelukkede den danske valglovgivning endnu en gang en gruppe danskere fra at stemme. I alt rammer det knap 2.000 danskere, der er under det såkaldte § 6-værgemål. Personer under § 6-værgemål har typisk svært ved at styre deres egen økonomi, og det er især personer med handicap, der kommer under værgemål. Fire personer under § 6-værgemål har sagsøgt staten, fordi de ikke fik lov til at stemme ved folketingsvalget i 2015. Instituttet støtter dem i retssagen.

Siden folketingsvalget har den nye regering fremlagt et lovforslag, som skal give personer under § 6-værgemål stemme- og valgret til kommunal-, regional- og Europaparlamentsvalg. Vi mener, at de også burde få stemme- og valgret til folketingsvalg.

UDFORDRINGER BESTÅR TRODS STYRKET INDSATS FOR BØRN

I 2015 blev overgrebspakken fra 2013 evalueret. Pakken har til formål at styrke kommunernes håndtering af underretninger om børn. Ankestyrelsen konkluderer i sin undersøgelse, at der både i kommunerne, hos børnehuse, i politi og i sygehusvæsen er tilfredshed med initiativerne. Opfattelsen er, at udsatte børn er blevet bedre beskyttet.

Kommunernes behandling af sager om overgreb mod børn er dog stadig behæftet med mange fejl. Ankestyrelsen har i en stikprøve gennemgået godt 100 sager. Næsten halvdelen levede på væsentlige punkter ikke op til lovens krav.

Op mod 2.000 danskere måtte ikke stemme ved folketingsvalget i juni 2015, fordi de er under det såkaldte § 6-værgemål. Instituttet mener, at personer under værgemål skal have fuld stemmeret til alle valg.

TILBAGESKRIDT

- Indførelsen af kontanthjælpsloftet og et skærpet rådighedskrav for kontanthjælpsmodtagere kan føre til flere udsættelser og flere hjemløse. Hjemløsheden er steget stødt siden 2009, og antallet af unge hjemløse er næsten fordoblet i den samme periode.

BEDRE REGLER PÅ VEJ FOR ANBRAGTE BØRN OG UNGE

I 2015 aftalte regeringen med en stor del af Folketingets partier at vedtage nye regler for magtanvendelse over for børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet. Det skete på baggrund af en anbefaling fra Magtanvendelsesudvalget. Social- og Indenrigsministeriet har siden udarbejdet et lovforslag om voksenansvar over for anbragte børn og unge.

Vi mener, at lovforslaget indeholder væsentlige forbedringer af retstilstanden for anbragte børn og unge, da det nu bliver tydeligt, hvornår det er tilladt at bruge magt. Det bliver også slået fast, at anbringelsesstederne har et ansvar og en omsorgspligt over for anbragte børn og unge. Der er dog stadig behov for yderligere tiltag som for eksempel mere uddannelse og vejledning til personale og plejefamilier.

KLARERE FORPLIGTELSE OVER FOR BØRN MED HØRETAB

Et andet fremskridt for børns rettigheder var i 2015 forbedringer for børn med høretab. Vi udgav i foråret 2015 en rapport, som dokumenterer, at mange forældre til børn med nedsat hørelse oplever det som en hård kamp

FREMSKRIDT

- Danmark har accepteret klageadgangen til FN's Børnekomité.
- Aldersgrænsen for, hvornår et barn skal samtykke i sager om anbringelser, er sat ned fra 15 til 12 år.
- Social- og Indenrigsministeriet har opdateret alle relevante vejledninger under serviceloven, så forældre med handicap får støtte til at udfylde forælderrollen.
- Ny forløbsbeskrivelse lægger op til mere valgfrihed for forældre med børn med høretab, så de frit kan vælge mellem tegnsprog og Cochlear Implant.
- Kommunerne har fået mulighed for at gøre det nemmere for borgere at få dispensation fra den offentlige digitalisering.

at få den støtte, børnene har brug for. Det er derfor positivt, at Socialstyrelsen i 2015 udgav en forløbsbeskrivelse til kommunerne, som understreger kommuneres forpligtelser over for børn med høretab.

TVANGSBORTADOPTION KAN FØRE TIL KRÆNKELSE

I 2015 er det blevet lettere for kommunerne at tvangsbortadoptere børn fra deres biologiske forældre. Den nye lovgivning åbner for tvangsbortadoption fra forældre med handicap, selv om forældrene spiller en positiv rolle i forhold til barnet. Vi er betænkelige ved, at tvangsbortadoptionerne kan krænke retten til familieliv for både børn af personer med handicap og deres forældre.

LIGESTILLING

POLITISKE TILBAGESKRIDT FOR LIGELØN OG BARSEL

I 2015 kunne Danmark fejre 100-året for kvindernes stemmeret, men der er stadig store udfordringer for ligestilling mellem kønnene. Desværre har udviklingen det seneste år budt på flere tilbageskridt.

TILBAGESKRIDT

- Krav om kønsopdelt lønstatistik for virksomheder med mindre end 35 ansatte er afskaffet.
- Barselsudligning for selvstændige erhvervsdrivende er afskaffet.

FREMSKRIDT

- Overenskomstaftalen mellem staten og Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU) og Akademikerne i 2015 indførte én ekstra uges forældreorlov med fuld løn til fædre.
- En ændring af serviceloven sikrer, at alle kvinder på kvindecentre – og ikke længere kun kvinder med børn – fremover tilbydes rådgivning.

Regeringen har valgt at rulle reglerne om kønsopdelt lønstatistik tilbage for virksomheder med under 35 ansatte. Instituttet vurderer, at lovforslaget forværrer indsatsen for at få ligeløn og bekæmpe diskrimination i Danmark. Samtidig har regeringen afskaffet ordningen for barselsudligning for selvstændige erhvervsdrivende. Vi opfordrer regeringen til at sikre en ny type kompensation, så kvinder ikke fravælger enten børn eller en karriere som selvstændig.

DISKRIMINATION AF NYBAGTE FORÆLDRE

Instituttet har dokumenteret, at 45 procent af kvinder og 23 procent af mænd, der er blevet forældre siden 2008, har oplevet diskrimination på deres arbejdsplads i forbindelse med graviditet, barsels- eller forældreorlov.

SUNDHED

TOLKNING OG TVANG

Vi anbefaler, at arbejdsmarkedets parter og regeringen går sammen om at løse problemet.

MOR FÅR POSTEN

To af vores undersøgelser har vist, at det i langt de fleste tilfælde kun er moren, der modtager information om børnene fra kommunen eller sygehuset. En række kommuner har sagt, at de vil ændre praksis og kontakte begge forældre. Vi opfordrer de ansvarlige ministerier til at gøre det klart, at begge forældre har samme ret til information om deres barn.

I september 2015 spurgte vi ligestillingsordførerne fra Alternativet, Enhedslisten, Socialdemokraterne og Venstre, hvad der sker for ligestillingen i Danmark. Arbejdermuseets festsal var fyldt til arrangementet, hvor chefredaktør på Politiken Anne Mette Svane, aktivisten Emma Holten og forskeren Anton Grau Larsen lagde op til debat.

Sundhedsministeriet har på baggrund af en rapport fra instituttet ændret reglerne for brug af mindreårige som tolke i sundhedssystemet. Det er derfor kun lovligt for læger at bede børn under 15 år om at tolke i akutte og livstruende situationer. Vi anbefaler, at forbuddet udvides til alle børn under 18 år.

Instituttet har i en årrække anbefalet et forbud mod brug af bæltefiksering i over 48 timer, men et forbud var desværre ikke inkluderet, da psykiatriloven blev ændret i det forgangne år. Andelen af personer, der udsættes for langvarige bæltefikseringer i over 48 timer, er faldet en smule i 2015, men andelen af voksne, som udsættes for tvang i psykiatrien, ligger uændret på over 22 procent. Desuden blev retsstillingen for mindreårige i psykiatrien forværret af lovændringen.

FREMSKRIDT

- Et forbud mod brug af børn som tolke i sundhedsvæsenet trådte i kraft den 1. maj 2015.
- Region Midtjylland har ligesom Region Hovedstaden udarbejdet retningslinjer for, hvordan sundhedspersonalet skal identificere og håndtere tegn på overgreb på patienter.

UNDERVISNING

REFORMER LØSER IKKE ALLE PROBLEMER

Danmark står fortsat over for en række udfordringer, når det handler om at sikre retten til uddannelse, og når det handler om undervisning i menneskerettigheder. Fire ud af syv læreruddannelsessteder arbejdede dog i 2015 på at udbyde et undervisningsmodul i menneskerettigheder for lærerstuderende. Folkeskolereformen fra 2014 og udviklingen mod øget inklusion er positiv, men giver mange praktiske udfordringer.

Inden for ungdomsuddannelserne er det store frafald på erhvervsuddannelserne blandt etniske minoritetsdrengene stadig uløst.

I 2015 fastslog Ombudsmanden efter en række tilsynsbesøg, at anbragte børn, der går på interne

FREMSKRIDT

- Ombudsmanden slog i juni 2015 fast, at alle børn har ret til at blive hørt forud for bortvisning eller udskrivning, og at dette også gælder for elever på privatskoler og efterskoler.

skoler på kommunale anbringelsescentre, har samme ret til undervisning i alle folkeskolens fag, som elever i folkeskolen.

ERHVERV

DIALOGFORUM TAGER OVER EFTER RÅD

Danmark har ifølge FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv pligt til at beskytte borgerne mod negative påvirkninger, som danske virksomheder kan skabe eller bidrage til i eller uden for landets grænser.

For første gang har instituttet lavet en kortlægning af menneskerettighedssituationen i dansk erhvervsliv. Den viser blandt andet, at der er behov for at styrke, fremme og prioritere de institutionelle rammer for menneskerettighederne i erhvervslivet.

Danmark har siden 2012 arbejdet ret systematisk med FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv. Rådet for Samfundsansvar, som rådgav regeringen om danske virksomheders og myndigheders arbejde med samfundsansvar, har været en drivkraft i arbejdet og har sikret en bred deltagelse og opbakning. Rådet blev nedlagt i november 2015 til fordel for et nyt dialogforum for samfundsansvar og vækst.

KRÆNKELSER AF BØRN

I marts 2015 kom det frem, at to grønlandske kommuner havde undladt at reagere på underretninger om omsorgssvigt af børn og unge. Det er dybt problematisk. I august kunne Grønlands børnetalsmand rapportere om en mangelfuld indsats for børn efter en rejse til to bygder. Børnetalsmanden vurderede, at der var tale om eksempler på grove krænkelse af FN's Børnekonvention.

Instituttet samarbejder med den grønlandske børnerettighedsinstitution MIO og har det seneste år indledt et samarbejde med Grønlands Universitet om at styrke undervisning i børns rettigheder i læreruddannelsen. Sammen med MIO har instituttet i 2015 undervist de lærerstuderende på 1. og 4. år.

FOKUS PÅ DETENTIONER

I efteråret 2013 besøgte Folketingets Ombudsmand sammen med instituttet blandt andet en detention uden fast bemanning, hvor de detentionsanbragte hverken havde mulighed for at tilkalde personale, få mad eller drikke eller bruge toilettet, når den lokale politimyndighed (kommunefogeden) ikke var til stede. Det fik i 2015 Ombudsmanden til at øge sit fokus på at forbedre forholdene i grønlandske detentioner.

GRØNLAND I FN

Forholdene i Grønland indgår i instituttets rapporter til FN's komitéer. I 2015 har instituttet rapporteret til FN's Torturkomité, Kvindekomité og Racediskriminationskomité.

FREMSKRIDT

- Ny toårig uddannelse skal dygtiggøre grønlandske kredsdommere i sagsbehandling.
- Institut for Menneskerettigheder og Grønlands Råd for Menneskerettigheder har fået mandat til at overvåge Grønlands indsats for at leve op til FN's handicapkonvention.

Som optakt til Danmarks eksamination ved FN's Menneskerettighedsråd i begyndelsen af 2016 afholdt det grønlandske selvstyre, Grønlands Råd for Menneskerettigheder og instituttet i marts 2015 en folkehøring i Nuuk med fokus på retssikkerhed.

FLYGTNINGE

RETSSIKKERHED OG GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER HALTER FOR FLYGTNINGE

Flygtninge- og asylpolitik blev igen det varme politiske emne i 2015. I Danmark er antallet af asylansøgere steget fra 14.792 i 2014 til 21.225 i 2015. Flygtningestrømmen mod Europa er steget på grund af borgerkrigen i Syrien og de mange flygtninge fra især Afghanistan og Irak. Et stort antal af de mennesker, der kommer til Europa og Danmark, flygter fra menneskerettighedskrænkelser. De er flygtet fra krig og undertrykkelse i deres hjemlande og fra flygtningelejre i nærområderne, der ikke opfylder basale menneskerettigheder.

Det store antal flygtninge lægger pres på de europæiske lande, og det præger landenes vilje til at værne om menneskerettighederne. Regeringen og et politisk flertal i Danmark har, ligesom i flere andre europæiske lande, været optaget af at nedbringe antallet af asylansøgere. Det har ført til en forringelse af rettighederne for asylansøgere og flygtninge i Danmark.

PÅ KOLLISIONSKURS MED RETTEN TIL FAMILIELIV

I februar 2015 introducerede den tidligere regering en ny gruppe flygtninge, som fik midlertidig beskyttelsesstatus. Samtidig blev det vedtaget, at denne gruppe som udgangspunkt skulle vente et år, før de kunne få familiesammenføring. I januar i år fik den nuværende regering opbakning fra Folketinget til at udvide ventetiden til tre år. Regeringen har anerkendt, at der er en vis risiko for, at reglen vil være i strid med retten til familieliv i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, men det er en "procesrisiko", regeringen er villig til at tage.

FRIHEDSBERØVELSE PÅ URIMELIGE VILKÅR

Den tre år lange ventetid på familiesammenføring kom i kølvandet på en hastebehandlet lovpakke i november 2015, som blandt andet gjorde op med det centrale retssikkerhedsmæssige princip domstolsprøvelse af frihedsberøvelse. Efter den nye lov kan udlændingeministeren beslutte, at udlændinge ved ankomsten til Danmark skal kunne frihedsberøves uden at skulle for en dommer inden for de første 72 timer.

Konsekvenserne af lovpakken fra november, som også åbnede op for mere frihedsberøvelse af udlændinge, ser vi nu blandt andet i det nedlagte statsfængsel i Vridsløselille, hvor asylansøgere og udlændinge uden lovligt ophold placeres. Institutet var i februar 2016 på uanmeldt besøg i det tidligere fængsel sammen med Folketingets Ombudsmand og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur. Efter besøget udtrykte Ombudsmanden alvorlig bekymring over forholdene for de frihedsberøvede udlændinge. Bekymringen skyldtes blandt andet, at udlændingene var låst inde i enkeltmandsceller næsten døgnet rundt.

Med de seneste stramninger på udlændingeområdet har regeringen og Folketinget taget hidtil usete skridt. Der er ganske enkelt ikke den samme respekt for grundlæggende retssikkerhedsprincipper for udlændinge, som der er for danskere.”

Jonas Christoffersen, direktør

Et historisk højt antal flygtninge er ankommet til Danmark det seneste år. I Danmark søgte 21.225 personer asyl i løbet af 2015.

BÆREDYGTIG UDVIKLING OG MENNESKERETTIGHEDER GÅR HÅND I HÅND

FN vedtog i september 2015 de 17 nye verdensmål for bæredygtig udvikling. På engelsk hedder de Sustainable Development Goals (SDG). Målene sætter dagsordenen for social, økonomisk og miljømæssig udvikling i verden frem mod 2030. De er universelle, og det betyder, at de gælder for alle lande, så Danmark skal også arbejde på at nå dem inden 2030.

Institut for Menneskerettigheder arbejder på at kæde menneskerettighederne og bæredygtig udvikling sammen.

Vi har gennemgået, hvilke af vores anbefalinger i statusrapporten 2014-15, der passer til hvilke verdensmål. Det kan give input til, hvilke områder Danmark bør prioritere i den nationale implementering af målene.

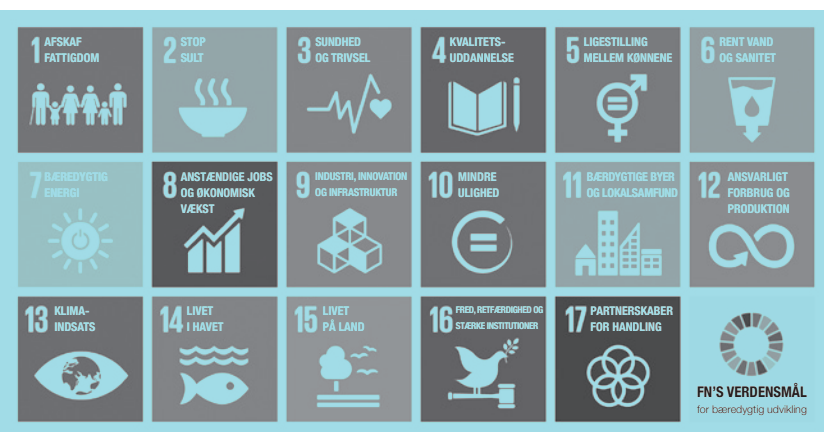
KOMBINATIONEN AF RETTIGHEDER OG VERDENSMÅLENE

Der er blevet udviklet indikatorer for, hvornår landene kan siges at have nået et mål. Institut for Menneskerettigheder har været med til at sikre, at det, at et land har en national menneskerettighedsinstitution, indgår som indikator under mål nummer 16, der vedrører "fred, retfærdighed og stærke institutioner".

Verdensmålene og menneskerettighederne forstærker hinanden. Verdensmålene er baseret på frivillighed og bred politisk opbakning, hvorimod menneskerettighederne udgør en juridisk ramme, vi kan anvende til at forlange handling fra politiske ledere, erhvervslivet og investorer."

Eva Grambye, vicedirektør, internationalt område

FN's 17 verdensmål gælder ikke kun udviklingslande men alle lande.

Dette understreger, at nationale menneskerettighedsinstitutioner er med til at udvikle fredelige og åbne samfund ved at rådgive regeringer og holde dem ansvarlige for deres handlinger og ved at overvåge menneskerettighedssituationen i de enkelte lande.

Instituttet har undersøgt, om der er et sammenfald mellem de data, der indsamles til indikatorerne på verdensmålene, og monitorering af menneskerettigheder generelt. Undersøgelsen understreger, at der kan være potentiale i at sammentænke opfølgning og eksaminationer på hhv. SDG'erne og menneskerettigheder.

GUIDE SAMMENKÆDER SDG'ER OG MENNESKERETTIGHEDER

Vi har udført en grundig analyse af de 17 Verdensmål og 169 delmål samt en lang række menneske- og arbejdstagerrettigheder for at undersøge, hvordan de gensidigt understøtter hinanden. Resultatet er en on-line database på fem sprog, som viser, hvordan Verdensmålene og menneskerettighederne hænger sammen. Det er muligt at søge på mål, delmål og indikatorer.

GUIDEN KAN BRUGES TIL:

- Udvikling af nationale menneskerettighedsplaner
- at understøtte arbejdet med verdensmålene via de juridisk bindende menneskerettigheder
- at vælge de rigtige indikatorer
- at hjælpe stater, menneskerettighedsinstitutioner, NGO'er, erhvervslivet m.fl. til en menneskerettighedsbaseret tilgang, når SDG'erne skal realiseres.
- at hjælpe særlige grupper, som er direkte nævnt i verdensmålene, fx kvinder, personer med handicap, unge, arbejdstagere og oprindelige folk.

NYT PARTNERSKAB SKAL FOREBYGGE TERRORISME

I januar 2015 indledte Institut for Menneskerettigheder og terrorforebyggelsesafdelingen under FN's Kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) et strategisk partnerskab om, hvordan en menneskeretlig tilgang kan forebygge terror.

Terrorisme udgør en stor trussel mod Mali, Niger og Burkina Faso i Sahel-regionen i det vestlige Afrika. Den usikre situation påvirker flere menneskerettigheder, eksempelvis retten til liv, fordi situationen gør det ekstra vanskeligt at forsyne befolkningen med basale fornødenheder. Udbredt terrorisme forhindrer udvikling og er en af de væsentligste årsager til internt fordrevne og flugt.

Men der er en risiko for, at en for aggressiv form for terrorbekæmpelse vil medføre endnu mere usikkerhed og ustabilitet. Derfor er det vigtigt, at terrorbekæmpelsen har en menneskerettighedsbaseret tilgang.

Partnerskabet mellem Institut for Menneskerettigheder og UNODC skal ses i dette lys. De vestafrikanske politikorps får gavn af UNODC's professionalisme i relation til uddannelse og en menneskeretlig tilgang samt strafferetlig håndtering af voldelig ekstremisme. Politikorpsene får samtidig glæde af, at Institut for Menneskerettigheder i årtier har haft et tæt samarbejde med myndigheder og politi i Vestafrika og derved kender konteksten, har et bredt kontaktnetværk og ved, hvad der virker. Instituttets arbejde i Vestafrika udmærker sig ved at opbygge kompetencerne indefra, så landene og de enkelte institutioner tager ejerskab for menneskerettighederne og den positive udvikling.

INTELLIGENT BEKÆMPELSE AF TERRORISME

I juni 2015 organiserede Institut for Menneskerettigheder en workshop sammen med Nigers nationale politiskole, som instituttet har samarbejdet med siden 2002. 25 politibetjente, lederen af Nigers politienhed for terrorbekæmpelse og landets førende anklager i terrrorsager deltog.

Vi er stolte af samarbejdet med UNODC. Det viser værdien af vores langvarige samarbejde med de nationale politikorps. Vores viden, erfaringer og lokale tilstedeværelse er afgørende i UNODC's kamp mod terrorisme.”

Ulrik Spliid, programleder for Afrika

Workshoppen fokuserede hovedsageligt på tilbageholdelse af terrorismistænkte, forebyggelse af rekruttering af kandidater til voldelig ekstremisme blandt varetægtsfængslede, varetægtsfængslede rettigheder, retten til retfærdig rettergang og varetægtsfængslede børns rettigheder.

En tilsvarende workshop fandt sted i Dakar i oktober 2015. Her var der fokus på børn, som er ofre for terror, og børn, som angiveligt er involveret i terrorgrupper.

I mere end 10 år har vi arbejdet i Vestafrika. Vi har sat menneskerettigheder og politiarbejde på agendaen i Burkina Faso, Niger og Mali.

Partnerskabet med UNODC skal sikre, at terrorbekæmpelse overholder menneskerettighederne. Vi undersøger mulighederne for at udvide samarbejdet til ikke kun at omfatte Vestafrika, men på sigt også Nordafrika og Mellemøsten.

MENNESKERETTIGHEDER OG POLITI I VESTAFRIKA

I november 2013 blev den første regionale konference om politiarbejde afholdt i Ouagadougou, hovedstaden i Burkina Faso. Deltagerne var ledere og undervisere fra de nationale politiskoler i Mali, Burkina Faso og Niger. De udvekslede erfaringer, bekymringer og gode løsninger vedrørende menneskerettigheder og politiarbejde. Konferencen førte til oprettelsen af The West-African Platform on Human Rights and Policing.

SAMARBEJDE MED VIRKSOMHEDER STYRKER MENNESKERETTIGHEDER

Der findes omkring 80.000 multinationale virksomheder i verden, men en undersøgelse viser, at kun 400 af dem har en menneskerettighedspolitik, på trods af at menneskerettigheder i en globaliseret verden ikke udelukkende er en opgave for stater. Mange virksomheder har både størrelsen og evnerne til at bidrage til hurtigt og effektivt at forbedre menneskerettighedssituationen. Det er derfor en vigtig del af Institut for Menneskerettigheders arbejde at danne partnerskaber med virksomheder om at skabe fremskridt.

Et af vores længste og mest succesfulde partnerskaber er arbejdet med det schweiziske fødevarer-konglomerat Nestlé S.A., der har mere end 335.000 ansatte og aktiviteter i 197 lande. Vi har samarbejdet siden 2010, fordi Nestlé ønsker at være en førende aktør i arbejdet med menneskerettigheder.

Vi har udført 11 analyser af konsekvenser for menneskerettighederne (Human Rights Impact Assessment – HRIA) i lande, hvor

Nestlé opererer. Analyserne, som er udført i højrisikolande, identificerer potentielle eller reelle negative indvirkninger på menneskerettigheder i Nestlés aktiviteter eller hos deres leverandører og adresserer adskillige problemstillinger. Hver HRIA er udført via feltarbejde, hvor instituttet udfører mellem 50 og 100 interview med interne og eksterne aktører, eksempelvis ledelsen, de ansatte og virksomhedens leverandører, lokale regeringer, NGO'er, akademikere mv. Hver tredje måned følges der op på de handlingsplaner, som blev udarbejdet efter analyserne for at vurdere fremskridt i forhold til de problemstillinger, der blev påpeget. Vigtigst af alt for at vurdere, hvilke forbedringer der yderligere skal sættes i gang. Fremadrettet følger Nestlé selv op på analyserne.

Efter de første syv analyser valgte Nestlé og Institut for Menneskerettigheder at dele erfaringerne fra arbejdet. Rapporten Talking the Human Rights Walk beskriver, hvordan Nestlé og Institut for Menneskerettigheder har arbejdet med at vurdere og adressere

Nestlés mælkecentral i Sri Lanka. De lokale mælkebønder har fået forøget deres økonomiske muligheder – også i de tidligere konfliktprægede områder i nørdøst. Det viser HRIA-analysen.

HVOR ER VI?

Vi har udført HRIA-menneskerettighedsanalyser med Nestlé i Angola, Kina, Columbia, Kasakhstan, Myanmar, Nigeria, Rusland, Pakistan, Sri Lanka, Usbekistan og Vietnam.

Ud over Nestlé arbejder Institut for Menneskerettigheder med en række virksomheder i udvindingssektoren. Instituttet arbejder på at bruge erfaringerne på tværs af sektorer.

HRIA indgår i en proces til løbende forbedringer. Hver tredje måned gennemføres der opfølgninger på handlingsplanerne. Udviklingen bliver evalueret, og der bliver set på, hvilke problemer som er løst og vigtigst, hvad der skal til for at løse udfordringer, som udestår.

de reelle og potentielle indvirkninger på menneskerettigheder. Rapporten beskriver den metode, der er anvendt under den generelle proces i forbindelse med analyserne, og præsenterer de samlede resultater. Rapporten beskriver desuden, hvad Nestlé har gjort i det pågældende land for at imødekomme menneskerettighederne. Formålet med rapporten er, at andre virksomheder kan blive inspireret og lære af Nestlés erfaringer.

Institut for Menneskerettigheder fortsætter arbejdet med flere store virksomheder med fokus på at inddrage eksterne aktører og i særdeleshed de personer, hvis rettigheder muligvis bliver krænket.

Vores arbejde med Institut for Menneskerettigheder har hjulpet os til et mærkbart gennembrud i forhold til at bruge og tænke i menneskerettigheder, fordi vi har fået styrket både vores politikker og vores måde at agere på i hele vores virksomhed.”

Christian Frutiger, Public Affairs, Nestlé

INTERNATIONALT: NATIONALE MENNESKERETTIGHEDSINSTITUTIONER

NYT PROJEKT ER SPYDSPIDS FOR EU'S FOKUS PÅ MENNESKERETTIGHEDER

EU har forpligtet sig til en ny fireårig handlingsplan, der omhandler menneskerettigheder og demokrati, i 2015. Handlingsplanen peger på de nationale menneskerettighedsinstitutioners (NHRI'ers) afgørende rolle og understreger EU's forpligtelse til at støtte og samarbejde med institutionerne. Samtidig har mange nationale menneskerettighedsinstitutioner brug for støtte til at blive stærkere, og EU har sat et projekt i gang med det som formål. Institut for Menneskerettigheder står i spidsen for dette.

I november 2015 tog Institut for Menneskerettigheder, med støtte fra EU, fat på det innovative uddannelsesprojekt NHRI.EU, der skal udvikle digital uddannelse, som styrker arbejdet med at fremme menneskerettigheder globalt. EU har bevilliget fem millioner euro til projektet, som forventes afsluttet i 2018.

Projektet er rettet mod NHRI'er i alle dele af verden. Disse er søsterorganisationer til Institut for Menneskerettigheder og skal ligesom os beskytte og fremme menneskerettigheder ved at overvåge rapportere, rådgive, undervise mv. NHRI'erne vil nu kunne modtage assistance til at opfylde deres rolle på en række menneskerettighedsområder.

I løbet af det sidste årti er antallet af NHRI'er forøget, og der er nu over 100 institutioner globalt. FN og civilsamfundsorganisationer

efterspørger i stigende grad koordinerede tilbagemeldinger fra NHRI'erne om krænkelse af menneskerettigheder. Kravene til et forøget internationalt engagement pålægger NHRI'erne at styrke koordinering samt kvaliteten af deres aktiviteter og organisationer. Hvis det lykkes, vil langt flere NHRI'er være i stand til at udfylde deres rolle, og i sidste ende vil de kunne sikre forebyggelse af menneskerettighedskrænkelser for både individer og grupper.

Dette er årsagen til, at Institut for Menneskerettigheder på nuværende tidspunkt arbejder på at udvikle lettilgængeligt uddannelsesmateriale, som disse organisationer kan gøre brug af.

Formålet med projektet er at uddanne NHRI'erne i menneskerettigheder, kontrol og

NHRI.EU

Projektet løber indtil slutningen af 2018, og EU har bidraget med 5 millioner euro til projektet.

Partnerne i projektet er Asia Pacific Forum, The Network of African NHRIs, The European Network of NHRIs, den bolivianske ombudsmand og Global Alliance of National Human Rights Institutions.

”

Vi er glade for og stolte af, at EU kan se et stort potentiale i vores projekt. Vi tror på, at vi kan forbedre de nationale menneskerettighedsinstitutioner med det arbejde, vi nu sætter i gang.”

Kristine Yigen, programleder

I marts 2016 mødtes nationale menneskerettighedsinstitutioner fra hele verden i Genève for at diskutere det fremtidige samarbejde i netværket og muligheden for uddannelse, der skal styrke dem hver især. Institut for Menneskerettigheder er leder af projektet NHRI.EU.

rapportering, erhverv og menneskerettigheder samt økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Ved projektets afslutning skal de pågældende NHRI'er være bedre til at opfylde deres mandater inden for de områder. Projektet vil også støtte NHRI'ernes regionale netværk og globale alliance med det formål at forbedre effektiviteten.

MENNESKERETTIGHEDER I KONFLIKTOMRÅDER

Arbejdet med menneskerettigheder i Mellemøsten og Nordafrika er udfordrende. Der er dog fortsat lyspunkter.

I Tunesien, har Institut for Menneskerettigheder siden 2012 rådgivet den grundlovgivende forsamling. Den nye grundlov fra 2014, er baseret på menneskerettighederne, og indebærer, at der etableres en valgkommission, et pressenævn, og institutioner for hhv. bæredygtig udvikling, anti-korruption og for menneskerettigheder generelt. Den sidste svarer til en national menneskerettighedsinstitution (NHRI), og Institut for Menneskerettigheder indgik i april 2016 en samarbejdsaftale med det tunesiske menneskerettighedsministerium om rådgivning, når ministeriet skal arbejde for implementering af menneskerettighederne.

I december 2015 lancerede Tunesien en komité, der skal koordinere menneskerettighedsindsatsen, udarbejde rapporter om menneskerettigheder og følge op på dem. Det involverer hovedsagligt ministerier, men komitéen kan vælge at inkludere andre menneskerettighedsaktører som for eksempel den nationale menneskerettighedsinstitution og civilsamfund. Et sådant rapporteringsforløb giver den tunesiske regering en glimrende mulighed for at få skabt en bred dialog om menneskerettigheder. Institut for Menneskerettigheder ser frem til at samarbejde med komitéen, som er en vigtig menneskerettighedsaktør i Tunesien.

"Vi håber på, at resultaterne i Tunesien netop kan skabe en spill-over effekt til lande som Libyen og Egypten, hvor vi også har aktiviteter. Derfor er

det vigtigt at støtte op om den gode udvikling i Tunesien", siger projektleder Souad Bourrid.

Den politiske udvikling i Egypten de seneste år har gjort arbejdet med menneskerettigheder betydeligt sværere. Institut for Menneskerettigheder har imidlertid siden juli 2015 samarbejdet med det nationale egyptiske menneskerettighedsråd. En del af dette samarbejde fokuserer på at støtte rådet i at arbejde med det egyptiske politi for at sikre en menneskerettighedsbaseret tilgang.

I de to andre lande, hvor vi har arbejdet i 2015, er situationen mere dystre. Libyen har siden 2014 været præget af borgerkrig og kaos. På trods af de store vanskeligheder har den folkevalgte grundlovgivende forsamling, som instituttet støtter, udvist en stærk vilje og beslutsomhed i forhold til at skabe et godt fundament for et nyt Libyen. Vi har rådgivet denne forsamling i forhold til grundlovsbaserede rettigheder og friheder,

VORES ARBEJDE I REGIONEN

Institut for Menneskerettigheder har aktiviteter i Egypten, Libyen Tunesien og Yemen, men har også fokus på tværs af regionen.

Vores arbejde omfatter uddannelse inden for menneskerettigheder på nationalt niveau, og regionale kurser i menneskerettigheder.

Vores arbejde er støttet af Det Arabiske Initiativ.

og i det endelige udkast til en ny grundlov er der blandt andet indskrevet et krav om, at minimum 25 % af parlamentsmedlemmerne i det fremtidige libyske parlament skal være kvinder.

I Yemen har vi de sidste otte år både arbejdet med civilsamfundet og regeringen. Det seneste år har været særligt vanskeligt på grund af sikkerhedssituationen, men vores partnere i både det yemenitiske justitsministerium og Ministeriet for Menneskerettigheder er stadig fast besluttet på at skabe en bedre fremtid for Yemen.

Instituttet har ikke konkrete aktiviteter i Syrien, men konflikten har krævet tæt på 250.000 ofre og millioner af mennesker er internt fordrevne eller flygtet. Det påvirker alle lande i regionen, hvilket blev belyst under Institut for Menneskerettigheds to offentlige debatter i København i december 2015. De vanskelige omstændigheder gør arbejdet med menneskerettigheder vigtigere end nogensinde. Debatterne fokuserede derfor på henholdsvis den syriske konflikts effekt på de omkringliggende lande og skismaet mellem sikkerhed og menneskerettigheder.

I 2015 afholdt Institut for Menneskerettigheder et kursus om menneskerettigheder under konflikt. Tilstede var 23 deltagere fra instituttets partnere i regionen samt menneskerettighedsaktivister fra Syrien, Jordan og Libanon.

Folk fortæller mig, at det ikke er værd at dokumentere grusomhederne under krigen. Men jeg mener, at det er af afgørende betydning for de kommende generationer at vide, hvad der skete.”

Maarouf Touameh, syrisk menneskerettighedsaktivist og kursUSDeltager

Nobelprisvinderen Abdessatar Ben Moussa fra den arabiske menneskerettighedsliga i Tunesien og Amal Al-Basha, forkvinde for søstrenes arabiske forum for menneskerettigheder i Yemen, sad i panelet ved vores debat i Den Sorte Diamant om dilemmaet mellem sikkerhed, demokrati og menneskerettigheder i Mellemøsten og Nordafrika.

ÅRELANGE INDSATSER SKABER FREMSKRIDT I HVIDERUSLAND

Hviderusland kaldes ofte ”det sidste diktatur i Europa”, og menneskerettighederne har været under pres, siden landet blev uafhængigt i 1991. Institut for Menneskerettigheder har arbejdet i landet i mere end syv år, og Institutet har oplevet både op- og nedture. En af de mere triste begivenheder var fængslingen af vores samarbejdspartner og modtageren af Politikens frihedspris, Ales Bialiatiski, i 2011. Ales blev dømt for at hemmeligholde indtægter af betydelig størrelse, ikke desto mindre blev han af verdenssamfundet betragtet som en politisk fange.

Ales Bialiatiski blev løsladt i 2014, 20 måneder før tid, lige før landets præsidentvalg. På det seneste har vi set flere tegn på åbenhed og politisk vilje til at engagere sig i dialog om menneskerettigheder. Institut for Menneskerettigheder og vores partnere byder denne åbenhed velkommen. Det giver mulighed for at iværksætte en konstruktiv dialog mellem statslige og ikke-statslige aktører for at sikre et bedre miljø til at fremme, indfri og beskytte menneskerettigheder i Hviderusland.

Vores arbejde i Hviderusland er længevarende og ambitiøst. I løbet af det seneste stykke tid har vi oplevet, at der er åbnet for mere dialog om menneskerettigheder, og en politisk vilje, der forpligter til beskyttelse og fremme af menneskerettigheder. Det vides endnu ikke, om denne politiske vilje er kommet for at blive.”

Evguenia Klementieva, programleder

I Hviderusland samarbejder vi blandt andet med den lokale Helsinki-komité.

LANGSIGTET INDSATS

Vi har gennem årene arbejdet på at sikre, at menneskerettigheder forbliver på dagordenen i Hviderusland og ikke bliver opfattet som et fremmedelement i hviderussisk kultur. Det har krævet et tæt samarbejde med organisationer i civilsamfundet, som udgør en væsentlig drivkraft i forhold til arbejdet med menneskerettigheder i landet. I lyset af de seneste begivenheder arbejder Institut for Menneskerettigheder og vores partnere på at gå i dialog med relevante statslige organisationer om at udvikle en menneskerettighedsbaseret tilgang hos den offentlige administration. Vi fokuserer også på menneskerettigheder og erhvervslivet som en platform for dialog med myndighederne. Endelig, og vigtigst, er instituttet nu involveret i en proces med at udvikle en national menneskerettighedsinstitution i Hviderusland.

Disse positive tendenser betyder ikke, at Hviderusland er tæt på en fuldstændig overholdelse af menneskerettighederne. Ikke desto mindre viser udviklingen, at længerevarende og konsekvent arbejde med menneskerettigheder kan skabe resultater og fremskridt i selv de vanskeligste lande.

I HVIDERUSLAND SIDEN 2007

Vi arbejder på at opbygge en konstruktiv faktabaseret dialog om menneskerettigheder mellem relevante aktører, herunder civilsamfund, myndigheder og erhvervslivet.

Vi bakker op om indsatserne, der sigter mod at etablere en national menneskerettighedsinstitution i Hviderusland. Det forudsætter, at der eksisterer reel politisk vilje til at oprette en sådan institution.

INTERNATIONALT: MYANMAR

NYT PROGRAM ARBEJDER PÅ AT FORBEDRE ADGANGEN TIL RETSPLEJE I MYANMAR

I 2015 blev der for første gang afholdt regeringsvalg i Myanmar, siden en civilregering blev indført i 2011. Det var en vigtig milepæl i landets historie, men Myanmar oplever et væld af forandringer for øjeblikket.

Institut for Menneskerettigheder er en del af et nyt program, der vil arbejde på at skabe adgang til retspleje for de fattige og udsatte i Myanmar. My Justice er et fireårigt program, som er finansieret af EU med 20 millioner euro og styret af The British Council. Instituttet rådgiver domhuse i seks regioner i Myanmar, inklusive oplæring af advokater og mobile advokatassistenter, der vil servicere domhusene og udføre opsøgende arbejde i lokalsamfundet.

STRENGT REGIME FORHINDREDE RETSPLEJE

I mange årtier har Myanmar oplevet, at adgangen til retspleje og retssikkerhed forværredes. En bevidst underminering af den juridiske profession har bidraget til en meget dårlig retstilstand. Et resultat af dette er, at landet for øjeblikket mangler et retsvæsen, der er i stand til at behandle sager retfærdigt. De fattige og udsatte er særligt påvirket af kløften mellem deres behov for at få sager afgjort og adgangen til et formelt retsplejesystem. Meningen er, at My Justice skal løse det problem.

Programmet tager udgangspunkt i lokalsamfund. De skal blive i stand til at finde løsninger på de retsmæssige udfordringer, de står over for. Programmet vil gøre juridiske ydelser tilgængelige i landlige lokalsamfund og forbedre lokalsamfundenes evne til selv at løse uenigheder og konflikter via formidling og mobil advokatassistance.

Programmet løber indtil 2019.

Myanmar har i årtier været et militær-diktatur. I 2011 blev dette ændret til en civil regering med militær opbakning. I november 2015 var der valg og Aung San Suu Kyis parti vandt næsten 80 % af pladserne i parlamentet.

I MYANMAR SIDEN 2013

- Instituttet har oprettet The Myanmar Centre for Responsible Business (MCRB) sammen med The Institute for Human Rights and Business i 2013.
- MCRB er en afgørende platform for erhvervslivet, civilsamfund, akademikere og regeringer vedrørende ansvarlig investering og forsvarlig forretningspraksis i Myanmar.
- My Justice-programmet løber over fire år og vil forbedre adgangen til retspleje for de fattige og udsatte.

”

Programmet My Justice har potentiale til at gøre en betydelig og positiv forskel for retsvæsenet i Myanmar. Vi finder løsninger på behovet for konfliktløsning på græsrodsniveau og forbedrer forholdene for advokater og andre involverede i retssystemet.”

Lise Dahl, seniorrådgiver

NY DEBATBOG DISKUTERER MENNESKERETTIGHEDERNES ROLLE I SAMFUNDET

Med debatbogen Kampen om menneskerettigheder vil en række forskere fra Institut for Menneskerettigheder åbne for en bred og nuanceret diskussion om menneskerettighedernes plads i samfundet. Bogen udkom på Gads Forlag i marts 2016.

"De fleste ved, at menneskerettighederne kommer i spil i sager om flygtninge og ofre for tortur, men menneskerettighederne har også indflydelse på mange andre områder, og vi vil gerne bruge bogen til at sætte de diskussioner i kontekst," siger Steven L.B. Jensen, der er én af redaktørerne på bogen og forsker hos Institut for Menneskerettigheder.

Forfatterne håber, at bogen vil stimulere den offentlige debat om menneskerettighedernes funktion i dagens Danmark.

"Vi mener ikke, at der er et entydigt svar på, hvordan menneskerettighederne skal bruges i samfundet. Mange gange er det et politisk spørgsmål, men vi vil gerne være med til at kridte banen op til de diskussioner," siger bogens anden redaktør, Anette Faye Jacobsen, som også er forsker hos instituttet.

Kampen om menneskerettighederne dækker en række af de områder, hvor der i dag er diskussioner om menneskerettighederne, men den dykker også ned i nogle af de emner, hvor menneskerettighedernes indflydelse ofte bliver overset.

TEMAER I KAMPEN OM MENNESKERETTIGHEDERNE

- Magtbalancen mellem domstole og politikere
- Flygtningekonventionen
- Individuelle rettigheder vs. kollektive rettigheder
- Ytringsfrihed og privatliv på sociale medier
- Varetægtsfængsling
- Inkorporering af konventioner
- Statsløsekonventionen
- Virksomheders ansvar for menneskerettighederne
- Religiøse minoriteter i Danmark
- Islam og menneskerettighederne
- Menneskerettighederne under Den Kolde Krig

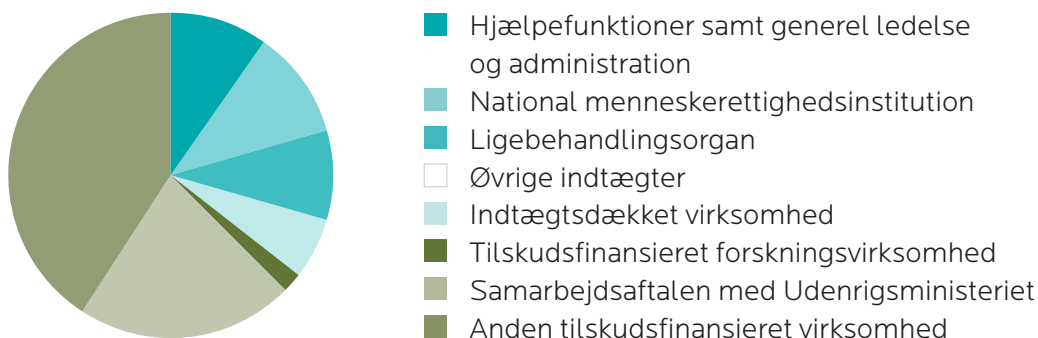
INDTÆGTER I 2015 FORDELT PÅ DELREGNSKABER

1.000 KR	2015		INDTÆGTER I PROCENT
	BUDGET	INDTÆGTER	
Hjælpefunktioner samt generel ledelse og administration	13.300	13.220	10%
National menneskerettighedsinstitution	14.600	14.439	11%
Ligebehandlingsorgan	11.500	11.341	9%
Øvrige indtægter	0	447	0%
Indtægtsdækket virksomhed	9.628	7.642	6%
Tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed	4.369	2.993	2%
Samarbejdsaftalen med Udenrigsministeriet	29.200	29.159	22%
Anden tilskudsfinansieret virksomhed	55.609	54.066	41%
	138.206	133.307	100%

Afvigelsen mellem budget og regnskab på indtægtsdækket virksomhed og anden tilskudsfinansieret virksomhed skyldes hovedsageligt, at ikke alle projekter er kendte på tidspunktet for udarbejdelse af budgettet for det kommende år.

Regnskabet udviser den faktiske kategorisering og det faktiske aktivitetsniveau for året, mens kategoriseringen af budgettet er Institut for Menneskerettigheders bedste skøn for, hvordan instituttet forventer, de eksternt finansierede projekter vil fordele sig.

INDTÆGTER TOTAL 2015

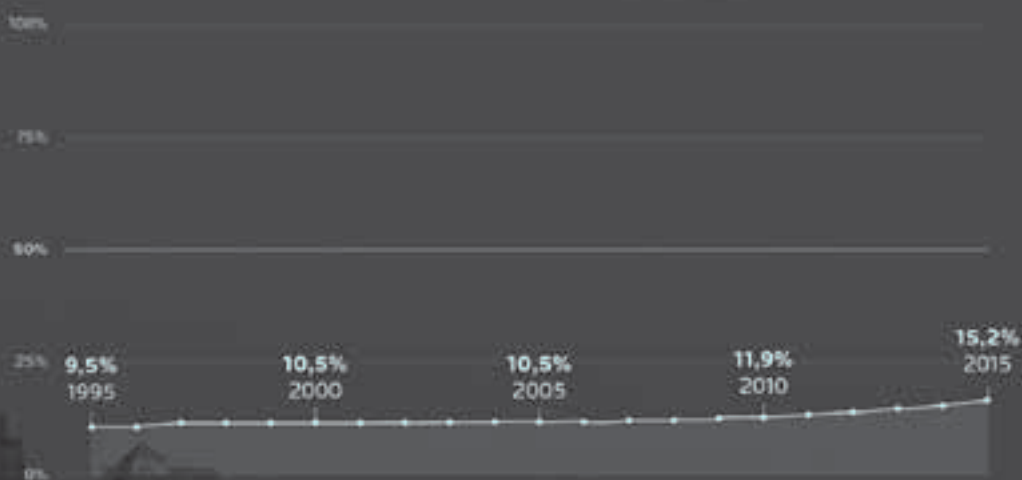
Instituttets indtægter i 2015 fordeler sig med 39,0 mio. kr. fra finansloven (hjælpefunktioner samt generel ledelse og administration, national menneskerettighedsinstitution og ligebehandlingsorgan), 29,2 mio. kr. fra samarbejdsaftalen med Udenrigsministeriet, 54,0 mio. kr. er andre tilskudsfinansierede aktiviteter, 7,6 mio. kr. er indtægtsdækket virksomhed, 2,9 mio. kr. er tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed, samt 0,4 mio. kr. er øvrige indtægter. Af finanslovsmidlerne er 11,3 mio. kr. til ligebehandlingsarbejde inden for køn, etnicitet og handicap.

Indtægterne i 2015 er steget med 2,8 mio. kr. i forhold til indtægterne i 2014. Det kan primært tilskrives forøgelsen på 5,4 mio. kr. på anden tilskudsfinansieret virksomhed, modsvaret af et fald på 2,8 mio. kr. på indtægtsdækket virksomhed.

Med tre korte film fra Institut for Menneskerettigheder har lærere i folkeskolens mellemste og ældste klasser fået et nyt redskab til at tale med eleverne om menneskerettighederne. Filmene bliver tilgængelige på Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings læringsportal, EMU, og er især målrettet elever i 6.-9. klasse.

UDVIKLING I SNEGLEFART

I 1995 var der 10% kvinder i virksomhedernes topledelse. 20 år senere er der kun sket en lille stigning til 15 %

Selv med den mest optimistiske frem-skrivning vil der gå mindst 58 år, før der er det samme antal kvinder som mænd i ledelserne af Danmarks største virksomheder. Sådan lyder konklusionen i en analyse fra Institut for Menneskerettigheder fra april 2016, som viser, at den nuværende indsats for at få flere kvinder ind i erhvervslivets ledelser har haft en begrænset virkning for kønsfordelingen.

Analysen bygger på et unikt datagrundlag, der gør det muligt at se udviklingen i køns sammensætningen i de ca. 1.200 største danske virksomheder de seneste 20 år. Derudover bygger analysen på et spørgeskema sendt til en stikprøve på 170 af de virksomheder, der er omfattet af lov om måltal. Læs mere på ligeledelse.dk